

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»**

Циклова комісія професійної та практичної підготовки
спеціальність «Початкова освіта»

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»
освітньо-професійний ступінь «Фаховий молодший бакалавр»**

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»
Спеціальність 013 Початкова освіта
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Освітня кваліфікація : Фаховий молодший бакалавр з початкової освіти

Затверджено на засіданні циклової комісії
Протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Спеціальна психологія
Викладач (-і)	Баранецька Зоряна Михайлівна
Контактний телефон викладача	0971947641
E-mail викладача	zoriana.baranetska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/6405
Консультації	Згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Предметом вивчення навчальної дисципліни Спеціальна психологія як галузі наукового пізнання є діти з проблемами в розвитку та закономірності їх навчання і виховання.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є: ознайомити студентів з основними відхиленнями у розвитку психічної діяльності людини, розвивати в них вміння робити психологічний аналіз складних ситуацій взаємодії з особами, які мають відхилення у психічному розвитку; формування у студентів знань про психофізіологічні особливості аномального розвитку людини; систематизувати знання з спеціальної психології; формування у студентів фундаментальних знань про психологічні особливості дітей, які можуть бути залученими до спеціального навчання в системі освіти та організації й надання їм психолого-педагогічної допомоги в ході освітнього процесу.</p> <p>Цілями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ засвоєння базових понять, що відображають зміст спеціальної психології; ▪ освоєння студентами знань відносно аналізу закономірностей розладу психіки, зокрема змін особистості людини з порушеннями; ▪ сформувати у здобувачів освіти уявлення про закономірності розладу психічної діяльності і властивостей особистості порівняно із закономірностями формування і протікання психічних процесів у нормі; ▪ набуття навичок застосовувати знання з спеціальної психології у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, практично використовувати набуті знання у подальшій професійній діяльності, в різних життєвих ситуаціях; ▪ формувати позитивне та гуманне ставлення до осіб з особливими освітніми потребами. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>ІК1. Здатність особи до виконання типових спеціалізованих завдань у педагогічній галузі професійної діяльності, пов'язаних з виконанням виробничих завдань підвищеної складності та/або здійсненням обмежених управлінських функцій, що характеризуються певною невизначеністю умов та потребують застосування положень і методів педагогічної науки, і завершується здобуттям відповідної освітньої кваліфікації.</p> <p>ЗК1. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання учнів початкової школи; чинним нормативним забезпеченням початкової освіти тощо.</p>	

ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації, зокрема професійно-педагогічної, з різних джерел та формулювання логічних висновків.

ЗК3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, зокрема, в процесі професійно-педагогічної діяльності вчителя початкових класів. Здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою на офіційно-діловому рівні; володіти навичками нормативного літературного мовлення (його усною та писемною формою) в різних сферах комунікації. Здатність до розуміння чужих і продукування власних програм комунікативної поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, активній взаємодії з іншими мовленнєвими суб'єктами. Уміння володіти різновидами стилів мовленнєвого спілкування в ситуаціях запобігання та врегулювання конфліктів.

ФК3. Здатність планувати роботу, розробляти календарно-тематичне планування змісту освітніх галузей, план виховної роботи, планувати професійний саморозвиток вчителя.

ФК4. Здатність до організації взаємодії з профільними фахівцями щодо планування освітнього процесу.

ФК5. Здатність до організації та проведення педагогічної діагностики учнів.

ФК6. Здатність до здійснення освітнього процесу.

ФК11. Здатність до проведення формувального та підсумкового оцінювання навчальних досягнень учнів.

ПРН1. Володіти законодавчою базою щодо завдань, цілей, принципів, засад функціонування початкової та вищої освіти в Україні. Знати міжнародні та законодавчі акти України в галузі охорони дитинства про захист прав дітей та забезпечення їх повноцінного розвитку.

ПРН6. Знати традиційні та інноваційні технології організації і проведення методичної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі за напрямками, зумовленими посадовими обов'язками вчителя початкової школи.

ПРН8. Виявляти освітні проблеми навчально-виховного процесу, визначити об'єкт та предмет дослідження, формулювати мету та гіпотезу дослідження, визначити основні поняття; володіти методами збору даних відповідно до гіпотез; створювати масиви емпіричних даних, опрацьовувати наукові джерела; підбирати і використовувати універсальні та спеціальні методи дослідження; узагальнювати та впроваджувати результати дослідження у шкільну практику.

ПРН9. Уміти визначити мету професійної діяльності, її конкретні цілі і завдання на кожному етапі навчальної, виховної роботи і передбачати кінцевий результат; володіти методами визначення ефективності заходів, спрямованих на підвищення якості навчально-виховної роботи; уміти проектувати власну педагогічну систему професійної діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	26
семінарські, практичні заняття	28
самостійна робота	36

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
7	013 Початкова освіта	4-й	Вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема			
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Спеціальна психологія як наука.	2	2	4
Тема 2. Дефект розвитку та його структура.	2	2	2
Тема 3. Основні закономірності психічного розвитку у дитинстві.	2	2	4
Тема 4. Психологія дітей із слуховими порушеннями.	2	2	2
Тема 5. Психологія дітей із зоровими порушеннями.	2	2	2
Тема 6. Психологія дітей із порушеннями мовлення.	2	2	4
Тема 7. Психологія дітей із порушеннями опорно-рухового апарату.	2	2	2
Тема 8. Психологія дітей з розумовою відсталістю та ЗПР.	2	2	2
Тема 9. Психологія дітей з розладами спектру аутизму (РСА).	2	2	4
Тема 10. Акцентуації характеру.	2	2	2
Тема 11. Невроз та неврозоподібні стани.	2	2	2
Тема 12. Порушення психічних процесів.	2	4	4
Тема 13. Депресія у дитячому віці.	2	2	2
6. Система оцінювання курсу			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю – залік Максимальна кількість балів – 100. Практичні заняття – 25 балів, Контрольна робота – 15 балів; Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 10 балів. Залік – 50 балів		
Вимоги до письмової роботи	Контрольна робота – 15 балів. Самостійна робота – 10 балів.		
Семінарські, практичні заняття	Максимальна оцінка – 25 балів.		
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань		
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік. Форма здачі – комбінована (усна, письмова).		
7. Політика навчальної дисципліни			

1. *Письмові роботи* виконуються відповідно до тематики лекцій, зазначених у силабусі.
2. *Академічна доброчесність*. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.
3. *Відвідування занять*. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.).
- Порядок та організація контролю знань здобувачів фахової передвищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу у Відокремленому структурному підрозділі «Івано-Франківський фаховий коледж Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», введеного в дію наказом ректора від 13 жовтня 2023 р № 830 <https://ifk.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2023/10/redaksiia-polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-u-vidokremenomu-strukturnomu-pidrozdzili-1.pdf>
4. *Неформальна освіта*. Результати неформальної освіти зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна:

1. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наукових праць. Київ: Університет «Україна», 2010. №7(9). 561 с.
2. Бочелюк В.Й., Турубарова А.В. Психологія людини з обмеженими можливостями: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 336 с.
3. Ванюк Д.В. Основи дефектології : навчально-методичний посібник для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» / Д. В. Ванюк [та ін]. – Запоріжжя : ЗДМФУ, 2023. – 133 с.
4. Гошовська Д.Т. Спеціальна психологія та методика педагогічно корекційного тренінгу: навчально-методичний посібник. Луцьк, 2011. 265 с.
5. Дефектологічний словник: навчальний посібник / За редакцією В.І.Бондаря, В.М.Синьова. Київ: „МП Леся”, 2011. 528 с.
6. Елен Р., Даніелс Е. Р., Кей Стаффорд. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів. Львів, 2000. 255 с.
7. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. За заг. редакцією Байди Л.Ю., Красюкової-Еннс О.В. / Кол. авторів: Байда Л.Ю., Красюкова-Еннс О.В., Буров С.Ю., Азін В.О., Грибальський Я.В., Найда Ю.М. Київ, 2012. 216 с.
8. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н.В. Заєркова, А.О. Трейтяк. – К., 2016. – 68 с.
9. Кобильченко В., Омельченко І. Спеціальна психологія: підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2020. 224 с.
10. Колупаєва А.А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. – 304 с.
11. Навчально-методичний посібник «Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ». Компанець Н.М., Луценко І.В., Коваль Л.В. Київ: Видавнича група «Атопол», 2018.

12. Особливості роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Вісник №4 НДЛ інклюзивної освіти/ Упорядники: Савчук Л.О., Юхимець І.В. Рівне: РОППО, 2013. 53с.
13. Пахомова Н.Г., Кононова М.М. Спеціальна психологія: URL: https://pidru4niki.com/82747/psihologiya/spetsialna_psihologiya.
14. Савчин М.В. Загальна психологія: навч. посіб. / М.В. Савчин. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с.
15. Спеціальна психологія: тексти. – Ч. 2. / За ред. С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний ун-т, 2001. – 142 с.
16. Школа для кожного: посібник / Упорядник: Байда Л.Ю. – К., 2015. – 60 с.

Додаткова

1. Войтко В.В. Психолого-педагогічний супровід дітей з вадами зору: методичний посібник. Кропивницький: КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2017. 80 с.
2. Гладченко І.В., Супрун М.О., Висоцька А.В. Соціалізація дитини з обмеженими розумовими можливостями в сучасному освітньому вимірі: навч.-метод. посібник. Київ, 2014. 214 с.
3. Когутяк Н.М. Психологія аутичної дитини: монографія. Івано-Франківськ: Місто НВ, 285 с.
4. Когутяк Н.М., Мицько В.М. Поведінкові індикатори уваги до емоцій у дітей із розладами спектру аутизму. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, червень 2020. №11. С. 126 – 130.
5. Логопедія. Підручник. / за ред. М.К.Шеремет. Київ, 2015. 776 с.
6. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. Кам'янець-Подільський, 2015. 312 с.
7. Мицько В.М., Безп'ята М.М. Психолого-педагогічні умови упровадження інклюзивного навчання в діяльність закладу дошкільної освіти // Теорія і практика сучасної психології: Збірник наукових праць. Випуск № 1. Том 3. – Запоріжжя, Класичний приватний університет, 2020. – С. 153-156.
8. Сак Т. Організація навчального процесу в інклюзивному класі. Дефектологія. 2011. № 2. С. 8–11.
9. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посіб. / Укладач – Скрипник Т., Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плєяди», 2015. 56 с.

Основні нормативно-правові документи:

1. Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. URL: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату>

Інформаційні ресурси:

1. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники, дисертації, автореферати.) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
3. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Режим доступу: URL <http://lib.pnu.edu.ua/>